

És temps de conrear...

per Paulina Bánfalvi Kam

Fa 30 anys un jove professor va arribar al meu institut. Ens va ensenyar a pensar, a debatre, a raonar, a explorar, a relacionar. Les classes amb ell eren diferents per un motiu important. Et feien sentir millor. Et portaven a comprendre què és el que havies de fer per a millorar, quins eren els motius pels quals no arribaves a un determinat rendiment, o coneixement i t'oferia les eines per a arribar més lluny.

Aquest jove professor és Joan Vaello, autor del llibre "Com fer classe als que no ho volen". El seu llibre no és una utopia, no és una proposta teòrica. Detalla el que ell ha posat en pràctica tants anys a les aules. Creia que tots els seus alumnes podien aconseguir-

ho i aquesta era la raó per la qual ho aconseguia. Joan Vaello, sense saber-ho, potser sense recordar-ho, és "culpable" que jo descobrís el meu talent i la meva vocació. El dia que ens va parlar de la psicologia subliminar, del comportament humà, de la persuasió i del pensament, se'm va obrir una finestra. Encara recordo aquest moment.

No podem saber a qui estem impactant a les nostres aules, quin pes tindran les nostres accions en les vides futures dels nostres alumnes, quina és la nostra influència positiva, però tampoc negativa. L'ensenyament no és una labor per a qualsevol. L'ensenyament exigeix assumir la responsabilitat que els teus actes, les teves paraules, les teves decisions, els teus criteris, poden marcar la vida de molts joves.

Les crisis sempre posen en evidència fortaleeses i febleses. La present ha deixat clar que els docents estan disposats a romandre al peu del canó fermes i aguantant. Però també ha deixat en evidència les manques d'un sistema que encara no entén les necessitats dels seus alumnes

ni on radica el valor diferencial d'un docent. És inevitable reconèixer que cap de les mesures adoptades per a respondre al context en què ens situem, entén que un docent és molt més que un guardià o un expenedor de continguts "enllaunats" en els llibres de text.

Però ells, elles, sí que ho han comprès. I les famílies, moltes, ho estan reclamant. L'educació està per fi en el centre de l'anàlisi que les famílies, la premsa, la societat, ha clamat. Volem una educació que permeti desentelar-se als nostres fills amb solvència en aquest convuls segle XXI. Volem una educació que personalitza.

"Volem una educació que permeti desentelar-se als nostres fills amb solvència en aquest convuls segle XXI."

I què és això de personalitzar? Necessitem més recursos, abaixar la ràtio, reduir el currículum, eliminar els estàndards? Personalitzar no és una altra cosa que organitzar les nostres estructures educatives, els temps, les formes i els objectius al voltant dels nostres alumnes, de les seves necessitats, de les de tots i cadascun d'ells. Posar el nostre treball com a docents al servei de l'alumne i no del sistema. I això que pot resultar obvi dir-ho -potser no treballem per ells?- és tràgicament necessari recordar-ho perquè molts mai no han concebut una altra educació que no sigui la de treballar per a adaptar i emmotllar a l'alumne al sistema i no a l'inrevés.

“La present (crisi) ha deixat clar que els docents estan disposats a romandre al peu del canó fermes i aguantant.”

“El nen ha d'entendre que la classe té un ritme”, “la nena no acaba quan ho ha de fer”, “és llest, però la seva lletra és il·legible”, “es distreu dibuixant a classe”, “contínuament haig de renyar-lo perquè xerra”, “les seves respostes no s'ajusten al que li demanem”, “pregunta molt”, “pregunta poc”, “és lent”... Si algú s'està imaginant que parlem de rebels adolescents, s'equivoca. Són frases escoltades en relació a alumnes en els primers anys de primària. Tan petits, i ja hem oblidat que la nostra labor no és jutjar-los ni etiquetar-los, ni certificar en quina mesura s'ajusten a un estàndard que algú va dissenyar, assegut en un despatx, probablement, amb l'únic objectiu de quadrar una plantilla en la qual repartir i col·locar estàndards d'aprenentatge.

La nostra labor és impulsar el seu desenvolupament. Treballar com treballa un metge, un entrenador esportiu, un ramader, un agricultor. El viticultor visita les seves vinyes periòdicament però no amb l'objectiu de "menysprear" aquell raïm que no es desenvolupa segons unes marques de creixement i maduració fixes, tampoc de desatendre a aquells que van "massa de pressa". El viticultor no tala una vinya si el primer mes no s'ha desenvolupat segons l'esperat, ni deixa d'atendre a aquelles que "maduren per sobre de la mitjana". Sap que hi ha moltes coses que pot fer per a millorar les condicions de desenvolupament i que serà només al final, quan el raïm hagi aconseguit la seva maduració, quan arribi el moment de prendre decisions sobre la destinació de cada carràs.

Visita les seves vinyes per a observar els seus fruits i analitza què necessita cadascuna i els perquè. Ha arribat ja el moment de passar a la següent fase? Necessita podar-la o collir-la? Li toca menys el sol? La seva part del terreny rep menys aigua? Necessita una dosi addicional d'adob? Té alguna plaga i necessita que s'hi intervingui? Què passaria si li faig aquí un empelt, si podo aquesta o una altra part, si afegeixo aquest o un altre fertilitzant? I analitza i aprèn observant com reacciona la seva planta, perquè sap que, per molta experiència que tingui, es pot equivocar, que cada vinya, cada collita, cada any, desenes de factors poden variar i afectar el desenvolupament de

cadascuna de les seves vinyes. Sap que és millor agricultor no en la mesura que encerta i té vinyes que es desenvolupen soles i perfectament d'acord amb la maduració esperada en cada moment. Sinó que és millor agricultor en la mesura en què es lliura i observa com madura cadascuna de les seves vinyes, tractant a cadascuna d'elles de manera diferent, entenent-les des del seu punt de partida, les seves circumstàncies particulars, i el desenvolupament que mostra com a reacció a aquestes condicions que ell ha creat i que adapta constantment per a procurar el millor desenvolupament possible.

Quan el context és complex, quan les condicions ambientals són adverses, en els anys de sequera, en els quals el fred no ha estat suficient, els insectes han estat més voraçs o el vent ha bufat massa aviat, posa encara més afany a actuar sobre les condicions del terreny perquè sap que és quan les seves vinyes més el necessiten.

En educació, no obstant això, hem oblidat posar el focus a preguntar-nos què podem fer nosaltres per a afavorir el desenvolupament d'un alumne, com podem adaptar el context perquè aquest alumne desplegui el seu potencial, quines eines podem posar al seu abast per a acompanyar-lo en la complexa tasca que és créixer. Des dels primers cursos decidim quin alumne té mancances, certificant al principi del procés, avaluant en cada pas si és apte o no apte, sense comprendre

quant del seu desenvolupament depèn en realitat del context i eines que posem al seu abast.

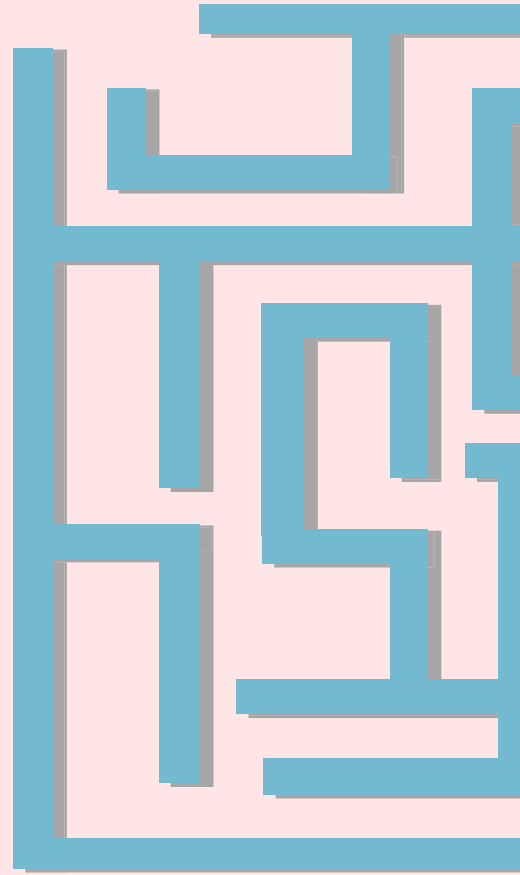
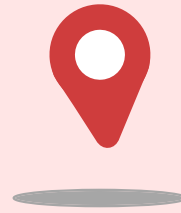
Créixer, aprendre i desenvolupar el nostre potencial són processos dels quals som corresponsables al costat de les famílies. Quines eines són a les nostres mans? Quina part d'aquest context podem modificar perquè les nostres "vinyes" es desenvolupin en les millors condicions?

Aprèn sobre ells. El primer pas és oblidar-se de les etiquetes i d'aquest alumne ideal al qual esperes que s'assemblin tots els teus alumnes. Continuem en un patró en què tractem de respondre a les necessitats dels alumnes amb consultes com "tinc un nen amb TDAH a l'aula, què haig de fer" (o mandrós, o amb altes capacitats, o amb dislèxia, o que li costa llegir...). Si només definim els alumnes per una variable, ens perdem la riquesa que el seu perfil ens pot oferir. En el seu perfil està la resposta que cerques. Analitza les seves fortaleses i ofereix-los el màxim repte possible. Perquè desenvolupar les nostres fortaleses ens ofereix l'autoestima i confiança que necessitem per a superar i treballar les nostres dificultats. Descobreix els seus interessos (estimulant-los) perquè els interessos són com "el vent que bufa el veler", ens ajuda a fluir, a travessar amb soltesa els reptes del nostre aprenentatge.

Ofereix un feedback continu.

El feedback o la retroalimentació és una de les eines a l'abast dels docents que més impacte té en els estudiants (*Visible thinking, J. Hattie*). Si durant el procés d'aprenentatge i realització de tasques observem com s'exerceixen els nostres estudiants, podrem comprendre on radiquen les seves dificultats, quines són les seves llacunes o bloquejos, quines àrees de les seves fortaleses i estratègies d'aprenentatge requereixen d'eines i

"En educació, no obstant això, hem oblidat posar el focus a preguntar-nos què podem fer nosaltres per a afavorir el desenvolupament d'un alumne."

“No podem decidir quins reptes ens presentarà el nostre alumnat cada curs, però si podem decidir com hi respondrem.”

- Carol A. Tomlinson

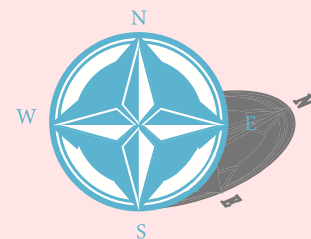
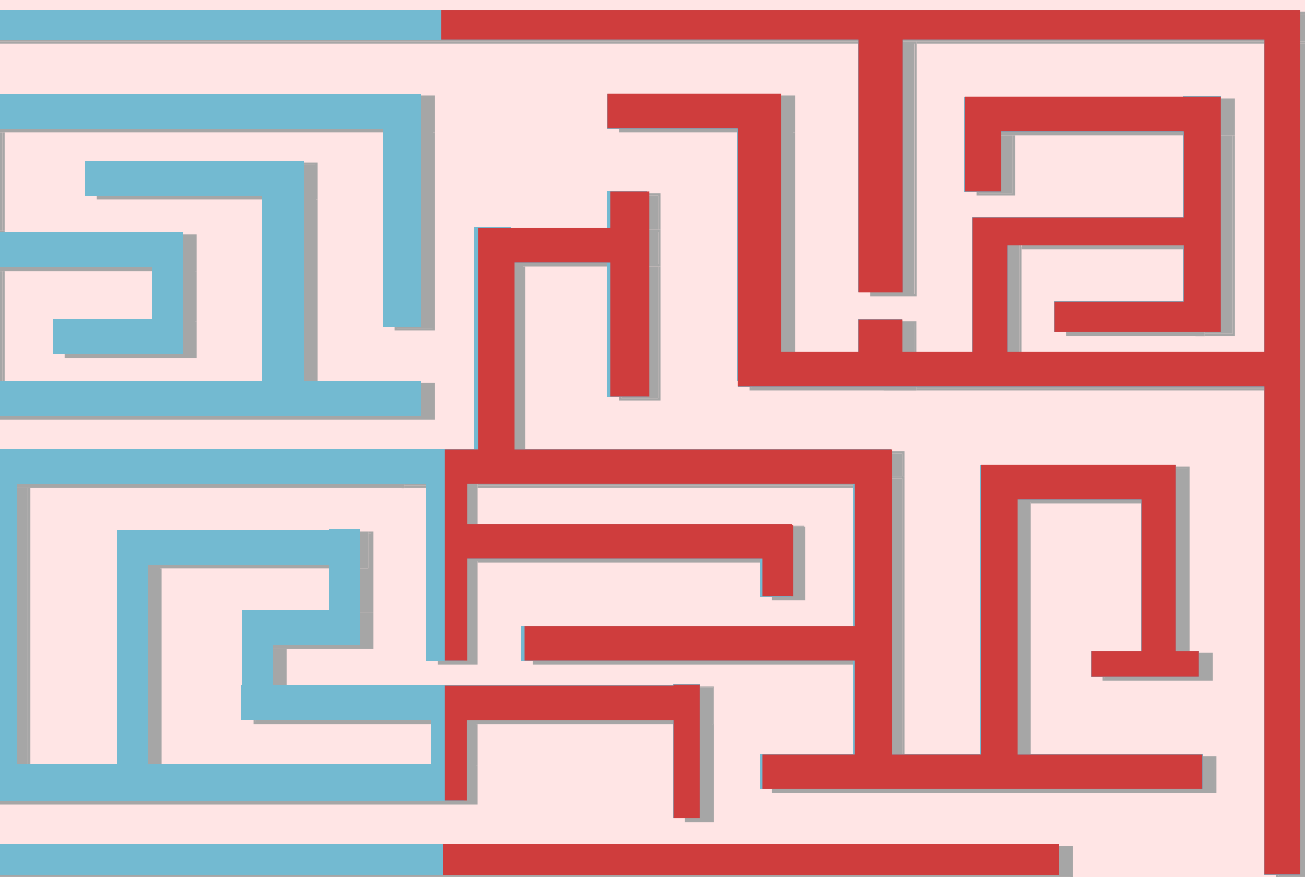
aplicació específiques, quin és l'origen del seu comportament o actituds... i actuar sobre elles a temps.

Amplia els teus perquè. Les causes del baix acompliment, de la inatenció, de la falta d'implicació o motivació, de la inquietud, l'ansietat, o la rebel·lia són múltiples, i gairebé sempre fruit de la combinació de molts factors. No obstant això, amb freqüència, ens afanyem a jutjar i reduir les causes a dues: la família i el nen o nena. Si no atén, és l'alumne el que “té” dèficit d'atenció. Força sovint, però, la causa més freqüent és que s'avorreix per un contingut que no repta la seva curiositat, la seva imaginació ni la seva capacitat per a pensar de manera complexa. Si no acaba les tasques, l'alumne “és

gandul”, en canvi “gandul” és una reacció a un context, i no una qualitat innata. Pot ser que l'alumne s'hagi desconnectat de l'aprenentatge pel cúmul d'experiències negatives bé per no tenir les eines per a rendir segons l'esperat, bé perquè el repte estava per sota de la seva capacitat. Si indaguem més en les raons, en el seu historial, si preguntem i ens acostem a la seva realitat, trobarem la manera de modificar el context perquè la seva actitud i implicació canviïn.

Aposta per l'aprenentatge deductiu. Portem molt temps sentint que l'alumne ha de ser protagonista i que necessitem models actius d'aprenentatge. Per a molts això s'ha traduït en la incorporació d'aprenentatge per projectes i/o

cooperatiu en els seus diferents vessants, però no tants han entès que aquesta “acció” i protagonisme no fa referència només al fet que l'alumne faci alguna cosa més que escoltar a l'aula, sinó sobretot al fet que pensi i decideixi. Dos verbs que si a més van acompanyats d'imaginació i curiositat, porten sens dubte a la motivació i a l'aprenentatge significatiu i durador. Necessitem acostumar-nos al fet que són ells els que aprenen i no nosaltres els que ensenyem. Que amb les nostres preguntes i les seves aportacions, debats i reflexions els oferim més que amb les nostres exposicions infinites, i que a més així és quan guanyem temps i espai per a l'observació dels seus perfils i necessitats, per a la diversitat, per als diferents ritmes d'aprenentatge, per

“Necessitem acostumar-nos al fet que són ells els que aprenen i no nosaltres els que ensenyem.”

a deixar que cadascun arribi tan lluny com desitgi i que el seu impuls, ara ja sense frens ni límits, estimuli la resta dels seus companys.

Hi ha molts més elements en els quals podem aprofundir per a conformar una educació personalitzada, però sens dubte aquests quatre pilars són el

començament per a començar a veure les nostres “vinyes” com a cultius en desenvolupament i el nostre treball, com la d’un afanyat agricultor que observa el creixement per a secundar-lo, buscant on pot intervenir per a millorar, convençut que totes i cadascuna de les seves vinyes tenen el potencial de formar part de l’exquisit brou que portarà el seu segell.

Paulina Banfalvi és experta en AACC i Desenvolupament del Talent per la UNIR. Professora en l’Expert AACC de la UIB. Ponent i formadora en diversos congressos, jornades i centres educatius en aprenentatge personalitzat, creativitat, pensament crític i desenvolupament del talent. El seu camp d’estudi es troba entorn d’estratègies d’aprenentatge multinivell i creatiu per al desenvolupament personal i del talent; així com la creativitat i el pensament crític en alumnes NEE. Autora de *“La Rebel·lió del Talent”*. Fundadora del blog www.aacclarebeliondeltalento.com.